

De negen dagen van Dirk Jan Denekamp

Colofon

ISBN: 978 94 6365 029 8
1e druk 2018
© 2018, Freddie Scheltema

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
Tel: 058 - 289 48 57
www.elikser.nl

Foto's omslag: Paul de Bruin
Vormgeving binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

De negen dagen van
Dirk Jan Denekamp

Freddie Scheltema

Inleiding

‘Negen dagen?’, Marco kijkt zijn vader vragend aan.

‘Ja, opa Dirk Jan zei altijd tegen mij: als het meezit loop je dertigduizend dagen op deze aarde rond. En van die duizenden dagen zijn er maar een paar echt belangrijk. Er zijn een paar dagen in je leven dat je scherp moet zijn. Dagen dat er werkelijk iets gebeurt. Dagen die je leven veranderen. En volgens opa waren dat er negen dagen in zijn leven.’

Marco knikt.

‘Zoals die dag toen jij bij moeder wegging. Zo’n dag.’

Geschrokken door zijn zoons kinderlijke eerlijkheid stamelt Harm: ‘Eh, ja. Zoiets ja. Maar het kan ook een ontmoeting zijn, een gebeurtenis of een ongeluk.’

‘En opa heeft die dagen in een boekje geschreven?’

‘Ja. Hij heeft het geschreven als een boek, zoals hij het heeft ervaren of denkt dat het gegaan is. Op sommige dagen is hij trots maar er zijn ook verhalen bij, waarschuwt hij, waar hij zich een beetje voor schaamt. Maar het is daarom wel een eerlijk verhaal.’ Harm strijkt het zand van het blauwe schrift.

Het is vrijdag 28 augustus, net na twaalf uur en de zon staat hoog aan de hemel. En hoewel de zomer van 2014 de geschiedenis in zal gaan als een van de natste aller tijden, is deze dag een tropische verrassing. Een cadeautje, opdat de aarde naar adem kan happen zodat hij niet verzadigd raakt. Zodat hij niet verzuipt.

Harm en Marco kijken vanaf een duin naar de bedrijvigheid op het drukke strand. De mensen zijn uitgelaten, vrolijk en druk na dagen te zijn opgesloten in tent of caravan. Ze springen als lemmingen in het Noordzeewater.

Een twintigtal meters van hen vandaan liggen twee meisjes topless in een duinpan. Harm ziet zijn zoon loeren naar de zonnende bakvissen en glimlacht. Nog geen jaar geleden zat Marco in zijn Harry Potter-periode. Zijn kamer stond vol met spullen van de tovenaarsleerling. Aan de muren hingen posters van alle films en Marco sliep onder een Zweinstein-dekbed. Op zijn bureautje stonden mokken met de hoofdrolspelers en op het nachtkastje stond een Harry Potter-wekker. Harm noemde de kamer van zijn zoon dan ook Klein Zweinstein.

Maar afgelopen winter onderging Marco een metamorfose. Zijn stem, zijn taalgebruik en zijn houding werden anders. Ook zijn kleding en interesses veranderden. Zo werd Klein Zweinstein ontmanteld en verdween alle prullaria in grote dozen richting vliering. Ook de posters werden vervangen. De drie jonge helden uit de J.K. Rowling-reeks moesten plaatsmaken voor nieuwe idolen. Nu lonkt Rihanna in een minuscule bikini vanaf een tropisch strand de jongenskamer in. En boven het bed hangt Miley Cyrus die naakt op een sloopkogel naar je knipoogt.

Ook de kleurstelling van deze jongenskamer is veranderd. Het overwegend zwart is overgeschilderd met gebroken wit en lichtgeel. Eén item heeft deze beeldenstorm overleefd. De tijd is nog in handen van de jonge tovenaar.

Harm begrijpt dat zijn zoon geen kind meer is die je na 'Goede Tijden, Slechte Tijden' naar boven brengt, maar een puber die vindt dat hij zelf wel kan bepalen wanneer hij naar bed gaat. Een jongen die bij elk verzoek vraagt: 'Waarom?'

'Wil jij je kamer even opruimen?'

'Waarom? Ik moet er toch in leven.'

'Wil jij de afwasmachine leeghalen?'

'Waarom? Ik heb het vorige week ook al gedaan.'

Harm weet ook dat de relatie met zijn oudste zoon broos is. Na de pijnlijke scheiding van Ina en het achteraf te snelle intrekken van Marijke is de verstandhouding tussen vader en zoon vertroebeld. Niels, die vijf jaar jonger is, schijnt nauwelijks te beseffen dat vader en moeder uit elkaar zijn en is net zo lief bij papa als bij mama. Marco daarentegen, die ten tijde van de scheiding tegen het puberen aan zat, is boos en zit vol met wrok. In huize Harm Denekamp hangt daarom een sfeer van gewapende vrede. Marco produceert zinnen van maximaal zeven woorden en tegen Marijke, die het goed bedoelt, is hij ronduit brutaal. Harm probeert krampachtig de stemming erin te houden maar voelt zich vaak opgelucht als de broertjes weer naar hun moeder gaan.

Hoewel dit dwarse pubergedrag van Marco tijd en energie kost, vindt Harm dit niet de grootste ergernis van de groei van zijn zoon. Er zijn twee dingen die hem mateloos irriteren. Ten eerste is de rechterarm van Marco vergroeid met zijn mobiel. Harm verwenst de dag dat hij, in overleg met zijn ex Ina, na lang zeuren van zijn oudste zoon heeft toegegeven en een iPhone cadeau gaf. Dit luxeartikel, gegeven als een soort van compensatie na de vechtscheiding, is onmisbaar geworden in Marco's wereld, als een mechanisch lichaamsdeel. Harm wordt gek van het irritante geluidje als er weer een appje binnenkomt. Soms wel vier keer per minuut. Marco beantwoordt de berichtjes routineus en op de automatische piloot. Hij kan typen zonder op zijn toestel te kijken.

Harm kan enorm genieten van het half uurtje zonder de 'mobiele eenheid' als het avondeten wordt genuttigd. Na een lange strijd en na vele harde woorden is de regel 'mobiel uit tijdens eten' met één tegenstem makkend aangenomen. Bij het aan tafel gaan roept Harm automatisch 'regel

één' en Marco maar ook Marijke, Harms nieuwe vriendin, moeten dan hun toestel uitzetten. Dit systeem werkte op één keer na. Het was niet Marco's telefoon die tijdens het dessert afging maar die van Marijke. Dit kostte haar een ritje naar de McDonald's.

Harm begrijpt ook wel dat zijn zoon niet de enige puber is die zijn sociaal leven herbergt in een smartphone. Dit is nu eenmaal de nieuwe snelle digitale wereld waarin we leven. Een onvermijdelijke, niet tegen te houden ontwikkeling die mensen met elkaar in contact kan brengen maar die echt communiceren ook in de weg staat. Harm kan zich dood ergeren als hij tegen zijn zoon spreekt en dan gewoon niet wordt gehoord omdat Marco autistisch in zijn digitale wereldje zit.

Dan is er nog een andere grote frustratie van deze moderne opvoeder. Wat Harm ook erg stoort aan zijn zoon is een kledingstuk: de hoody. Deze vanuit Amerika overgewaaide modegril hoort sinds een paar maanden tot de outfit van Marco en geeft hem een uitstraling van een hiphopgangster. De hoody, een trainingsjack met capuchon, is het belangrijkste onderdeel van zijn nieuwe stijl en Marco draagt hem binnen en buiten. En altijd met de capuchon op. De jongen kan een hele middag onderuit hangen op de bank maar de capuchon blijft op. Harm heeft geaccepteerd dat spijkerbroeken ultralaag worden gedragen zodat de merkonderbroek goed zichtbaar is. Ook is hij gewend geraakt aan sportschoenen met losse veters, maar Harm haat de hoody. Marco verbergt zichzelf in de capuchon. Alsof hij niet aanspreekbaar wil zijn. Alsof hij zich afsluit van de wereld. Alsof hij wil zeggen: ik heb met niemand wat te maken. Harm vindt dit afschuwelijk. Hij heeft gevraagd of de kap in huis af kan maar dit werd hooghartig geweigerd. Daarna heeft hij gesmeekt maar zijn zoon had onverschillig de schouders opgehaald. Een paar weken geleden, toen zoonlief op de

driezitsbank onderuit lag voor de tv en Harm langsliep, kon hij zich niet beheersen en trok de capuchon naar beneden. Marco was opgesprongen, had kwaad geroepen wat Harm wel niet bezielde en had zelfs zijn vuisten gebald. Harm was geschrokken door de felle reactie van zijn zoon. Door dit incident is de jongen nu nog koppiger geworden wat betreft zijn kledingstijl. De kap blijft op.

‘Hoe vond je het vanmorgen?’, vraagt Harm en hij kijkt naar zijn zoon. Hij staart naar de volle bos haar. God, wat zou hij graag door dat haar willen woelen zoals een paar maanden geleden, toen zijn zoon nog kind was.

‘Och’, schokschoudert de jongen.

‘Wat vind je ervan dat opa nu dood is?’, vraagt Harm onhandig.

‘Och, ik ga opa missen maar oude mensen gaan nu eenmaal dood’, antwoordt Marco stoer.

‘Oud? Opa was nog geen zeventig’, roept de vader en tegelijk realiseert hij zich dat iedereen boven de twintig voor een veertienjarige al stokoud is.

De meisjes verderop smeren elkaar giechelend in met zonnebrandolie. De ontluikende borsten deinen op en neer. Vader en zoon staren naar het tafereeltje. Dan kijken ze elkaar aan en schieten in de lach. Dit is het intiemste vader-zooncontact van dit jaar, denkt Harm.

‘Dus volgens opa zijn er maar een paar dagen in je leven belangrijk’, zegt Marco en hij trekt een plukje gras uit het zand.

‘Ja, en alles staat hierin.’ Harm tikt op het blauwe schrift.

‘Daarbij heeft elke dag een gevolg en daarom heeft elk hoofdstuk een subhoofdstuk.’

‘Wat was dag 1?’

Harm opent het schrift. ‘Dat zal ik je vertellen.’ Hij schraapt zijn keel. ‘Dag één uit het leven van Dirk Jan Denekamp.’

Hoofdstuk 1

Dag 1: 11 mei 1945

Bloemendaal staat op zijn kop. Het dorp, op een paar kilometer van het Noordzeestrand, viert al zes dagen feest. Na de officiële bekendmaking van de capitulatie van de Duitse bezetter is in Bloemendaal een volksfeest uitgebroken, net als in de rest van Nederland. Overal wappert de nationale driekleur en zijn huizen en hekken versierd met oranje linten. Op straten en pleinen klinkt muziek en zingt men Vaderlandslievende verzen. Het Wilhelmus is favoriet.

Op 7 mei heeft de burgemeester in ballingschap Den Tex na een heldenontvangst zijn ambt weer aanvaard en één dag later maakt een Canadese colonne onder leiding van Kolonel Clark een ware triomftocht. Op diezelfde dag, in de ochtenduren, hebben de eerste Duitse troepen Bloemendaal op de fiets verlaten. Het verzoek van de burgemeester om de terugtrekkende Duitse soldaten niet te beschimpen en te bespugen wordt door de meeste inwoners opgevolgd. Veel burgers kijken zwijgend toe als de stoet verliezers passeert. Zo zwijgzaam in de ochtend, zo luidruchtig in de middag. Na het vertrek van de bezetters barst het feest weer los. De plaatselijke fanfare Wilhelmina blaast de pannen van het dak en de inwoners van Bloemendaal dansen in de straat. Alle cafés zijn open en er wordt veel gedronken.

‘Waar is de patiënt?’ Dokter Van der Zee leunt tegen de deurpost. Zijn pet staat scheef en zijn oranje strik hangt losjes om zijn nek. In zijn mondhoek bungelt een sigaar en om

hem heen hangt een wolk van alcohol damp. Geschokt kijkt Johanna Denekamp naar de beschonken huisarts.

‘De patiënt, eh, mijn dochter ligt in de achterkamer.’

‘Lijd mij de weg, vrouw Denekamp’, roept de oude dokter.

‘Wilt u eerst die stinksigaar uitmaken?’

Verbaasd kijkt dokter Van der Zee naar zijn sigaar.

‘Stinksigaar? Dit is verdomme een cubaan, gekregen van een Canadese sergeant.’

‘Maar mijn dochter heeft alle zuurstof in dit huis nodig om te bevallen’, zegt de bijna oma kribbig.

Mopperend doet de arts de sigaar uit, legt de peuk op de vensterbank en loopt naar de achterkamer. Daar ligt in een groot ledikant Hanneke Denekamp, haar ogen ver opengeperd van angst en pijn. De ademhaling is zwaar en onregelmatig.

‘Goed, dan gaan we dit varkentje even wassen.’ Van der Zee stroopt de mouwen op.

‘Varkentje wassen? U heeft het hier wel over mijn dochter en mijn kleinkind’, piept vrouw Denekamp.

‘Jaja’, mompelt de enige man in het kamertje. ‘Is dit je eerste kindje?’

‘Ja, dokter’, kreunt het meisje.

‘Ben je een beetje bang en heb je veel pijn?’

‘Jaah.’

‘Wees maar niet bang, meisje.’ De dokter probeert haar gerust te stellen. ‘Dit is niet het eerste kindje dat ik ter wereld breng en ook zeker niet mijn laatste.’ Dan kijkt hij onder het nachthemd. ‘Goed zo,’ knikt hij, ‘dit is zo gepiept.’ Tot vrouw Denekamp zegt hij: ‘Haal voor mij een paar lakens, een emmer warm water en een jenever.’

‘Jenever? Wat moet dat kind met jenever?’

‘Die jenever is niet voor het kind. Die jenever is voor mij!’

De bulderende lach vult het huis annex bakkerij.

De bevalling is inderdaad niet zwaar en om 19.10 uur is alles achter de rug en is het kind daar. Dokter Van der Zee geeft het kleine mormel een klapje op het achterwerk. De baby vult zijn longen en zet het op een krijsen.

‘Gefeliciteerd, Hanneke. Je bent bevallen van een zoon.’

‘Een zoon?’, puft de jonge moeder.

‘Jazeker, daar vergis ik mij nooit in.’

Johanna Denekamp wikkelt het kind in doeken en geeft het aan haar dochter.

‘Je bent moeder’, snikt ze.

‘U bent oma’, huilt Hanneke terug en ze vallen elkaar in de armen.

‘En hoe gaat dit wonder heten?’, roept de huisarts terwijl hij zijn handen wast.

‘Dirk Jan’, fluistert de jonge moeder. ‘Dit wonder gaat Dirk Jan Denekamp heten.’

Even later zitten dokter Van der Zee en Jan Denekamp op een bankje voor de woning met uitzicht op de Bloemendaalseweg.

‘Als jij even de jenever haalt dan heb ik hier nog twee fijne sigaren. Het zijn canadezen, gekregen van een Cubaan.’

De mannen zitten zwijgend in de voorjaarszon, af en toe nippend van de sterke drank en rookpluimen uitblazend.

‘De Duitser is verslagen. We zijn weer vrij.’ Dokter Van der Zee verbreekt de stilte.

‘Wat ga jij doen met je vrijheid, bakker Jan?’

De kersverse opa haalt zijn schouders op. ‘Niets bijzonders. Ik ga brood bakken zoals altijd en ik hoop dat de bakkerij weer gaat lopen.’

De arts knikt. ‘We gaan door met het leven alsof er niets gebeurd is.’

‘En u?’

‘Ik zou graag emigreren naar Canada. Ze schijnen daar heel goede sigaren te hebben. Maar ik ben te oud, vrees ik.’

Bakker Jan schenkt de borrelglaasjes weer vol.

‘We moeten dit land weer opbouwen.’

‘Daar proost ik op’, roept Van der Zee. ‘Ik drink op volk en vaderland en zijn nieuwe bewoner Dirk Jan Denekamp.’

‘Proost’, antwoordt de nieuwbakken grootvader.

‘Tussen haakjes, waar is de vader van dit kind?’

Het is dinsdag 5 december 1944. Dirk Meyer staat in de luwte van de bakkerij een sigaretje te roken. Hij inhaleert diep. Sigaretten zijn schaars in deze vijfde bezettingswinter, maar toch is Dirk in bezit van dit luxeartikel. Twee keer per week brengt Hanneke broden naar Huize Wildhoeve. Dit tehuis voor ouden van dagen is ontruimd door de Duitse bezetter en nu bivakkeert daar een peloton van de Luftwaffe. Elke maandag en donderdagmiddag zet Hanneke een mand met broden op het aanrecht. De aanwezige soldaten, verstoken van vrouwelijk gezelschap, maken altijd een praatje en als fooi gooien ze een pakje sigaretten in haar mand. Het zijn geen slechte kerels, die Duitsers, vindt Hanneke.

Dirk lurkt aan zijn sigaret. Hij is niet ontevreden. Natuurlijk, het is oorlog en het leven is niet makkelijk als onderduiker, maar toch heeft Dirk niet veel te klagen. Dat hij moest vluchten uit Amsterdam omdat hij Jood was, was vanzelfsprekend rampzalig, maar dat hij werd opgevangen door de familie Denekamp hier in Bloemendaal ervaart Dirk als

een godsgeschenk. En dit was alleen te danken aan het feit dat Johanna Denekamp en Dirks moeder Marie eind jaren twintig in Alkmaar op dezelfde school zaten. De vriendinnen hielden na hun schooltijd briefcontact en toen Marie Meyer geen uitweg zag voor haar zoon schreef zij een wanhopige brief naar haar penvriendin. Het verzoek om tijdelijk de verzorging van hun zoon op zich te nemen, werd zonder discussie ingewilligd. En in de winter van 1941, net voor de Februaristaking, ging de toen vijftienjarige Dirk met een geïmproviseerde landkaart per fiets naar Bloemendaal.

Nee, Dirk Meyer is niet ongelukkig. Hij heeft leren leven met de beperkingen van zijn gedwongen verblijf sinds de razia's van 1943. Sinds de lente van dat jaar zijn de Duitsers begonnen met executies in de duinen en vanaf die tijd heeft Dirk Jan nauwelijks zonlicht gezien. Zo heeft hij een omgekeerd dagritme: overdag slaapt hij in een onzichtbaar kamertje op de meelzolder en 's nachts helpt hij in de bakkerij. Af en toe mist hij zijn ouders en zijn vrienden in Amsterdam, maar ongelukkig is hij niet. Hij voelt zich prettig in zijn gastgezin: hij krijgt voldoende te eten, heeft werk als bakkersknecht en hij is verliefd. Sinds twee jaar heeft hij verkering met Hanneke, de dochter van de familie Denekamp. Het begon, toen het nog veilig was, met een fietstochtje door de Kennemerduinen en voor hij het in de gaten had, lagen ze te rollebollen in het helmgras. Sindsdien hebben ze verkering. Dirk en Hanneke maakten lange wandelingen door de duinen en droomden hardop over de toekomst.

‘Straks, als de oorlog over is, blijven we werken in de bakkerij. Dan kunnen we wat geld sparen en later de zaak overnemen.’

‘En ik ga daarbij naar school en haal mijn bakkersdiploma.’

‘Na een paar jaar kopen we een groter pand en dan zetten we op de pui, met grote letters: Bakkerij Dirk Meyer.’

‘Bakkerij Dirk en Hanneke Meyer’, zei hij zacht. En ze had hem verliefd aangekeken en hartstochtelijk gekust.

Dirk neemt nog een haal van zijn sigaret en gooit hem dan in de steeg. Het loopt tegen zessen en het is al donker. Op last van de Duitsers moeten nu de gordijnen dicht en er mogen na zonsondergang geen mensen meer op straat. Spertijd. Bloemendaal, beschenen door een half maantje, ligt er uitgestorven bij.

Dan wordt de stilte verstoord. Iemand op klompen komt aanrennen.

‘Dirk, Dirk. Je moet nu vluchten. Nu vluchten.’ Het is Hanneke.

‘Wat is er aan de hand’, roept Dirk verschrikt.

‘Je moet nu vluchten’, hijgt het meisje.

‘Rustig, meisje. Rustig.’

‘Dirk, je begrijpt het niet. Je moet nu weg.’ Ze pakt haar vriend bij de schouders.

‘Maar waarom moet ik weg?’

Hanneke probeert haar ademhaling onder controle te krijgen. ‘Ik kom net van de Koepellaan. Architect Wittermans had nog een bestelling.’

‘Die NSB’er.’

‘Ja’, knikt ze heftig. ‘Zijn vrouw hield mij staande, pakte mijn arm en zei: “Het gaat erg stil worden deze sinterklaasnacht. Heel erg stil.” Toen kneep ze in mijn arm en zei: “Als je begrijpt wat ik bedoel.” Ze keek mij indringend aan en liet toen los.’

‘Ja, maar ...’, probeert Dirk.

‘Niks, ja maar. Je moet nu weg.’

‘Omdat een vrouw van een NSB’er ...’

‘Je moet nu weg’, roept het meisje wanhopig. ‘Geloof me, vanavond komt er een razzia.’

Dirk kijkt in de angstige ogen van zijn vriendin. ‘Waar moet ik dan heen?’

‘Ik weet het niet. In ieder geval niet richting Haarlem of Den Haag. Het stikt daar van de Duitsers.’

Dirk knikt. ‘Naar het Noorden dan maar.’

‘Ja, ja. Je moet naar het Noorden. Daar is het een stuk veiliger.’ Ze kijken elkaar zwijgend aan. ‘Hier, ik heb nog wat geld.’ Het meisje stopt wat munten in zijn jaszak. ‘Je moet gaan’, zegt ze en in het schijnsel van de maan ziet hij haar betraande ogen.

‘Ja, misschien moet ik gaan.’

Hanneke snikt zachtjes. ‘Ja, je moet gaan.’

‘We zien elkaar na de oorlog.’

‘Na de oorlog’, knikt Hanneke. ‘Ik blijf op je wachten.’

Dan kussen ze elkaar.

‘Dag lieveling’, zegt Dirk.

‘Dag lieveling’, herhaalt Hanneke zacht. Ze haalt een enveloppe tevoorschijn. ‘Hier heb je een brief. Lees deze als je veilig bent.’

Dirk stopt de enveloppe in zijn broekzak. Ze laten elkaar los, Dirk doet zijn klompen uit en op sokken verdwijnt hij in het duister. Aan het eind van de steeg blijft hij nog even staan en wuift.

Het is donker in het verlaten Bloemendaal. De wind uit het westen is matig en het vriest net niet. De straten zijn nat.

Dirk kruipt in zijn zwarte jas en doet zijn kraag op. De klompen heeft hij in zijn handen. Hij loopt langs de stille kant van de Bloemendaalseweg. De meeste huizen staan leeg. Dan

slaat hij links af en sluipt de Zomerzorglaan op. Enkele panden van deze straat zijn door de Duitsers in beslag genomen. Hier zijn de manschappen van de Wehrmacht ingekwartierd. Van achter een boom ziet Dirk een vaag lichtschijnsel uit de villa. Dan doet hij een kort sprintje en schuilt bij de volgende boom. Hij luistert maar hoort niets meer dan het ruizen van de wind. Er is geen beweging in de woning. Dirk wacht tot er weer een wolk de maan verduistert, haalt adem en rent naar een haag. Op hurken staart hij naar de overkant. Geen beweging.

Dan schrikt hij van lawaai aan zijn kant van de weg. Er gaat een deur open en hij hoort stemmen. ‘Scheiss Holländische wetter’, blaft er iemand. De twee soldaten lopen het pad af op nog geen vijftig meter van Dirk zijn schuilplaats. De laarzen knerpen in het grind. Aan het einde van het pad staan ze even stil en steken een sigaret op. Dirk ziet de silhouetten van de soldaten bij het licht van de lucifers.

Dan slaan ze links af de weg op en sjokken langs de haag. Dirk ligt doodsbang in het struikgewas. Hij durft nauwelijks te ademen. Het monotone geluid van laarzen op klinkers wordt sterker.

Dirk begraaft zijn gezicht in de bladeren, doet zijn ogen dicht en bidt dat de maan achter de wolken blijft. Het geluid van de marcherende Duitsers wordt steeds luider en de voetstappen klinken als kanonschoten. Het hart van Dirk bonkt in zijn keel. Hij voelt de spanning in zijn lichaam oplopen. Totaal verkrampd ligt hij in een machteloze positie. Het geluid bereikt het hoogtepunt. Een moment dat een eeuwigheid lijkt te duren. Dan wordt het gestamp minder hard en langzaam sterft het geluid weg, tot Dirk niets meer hoort dan het knisperen van de bladeren rondom hem. Dirk blijft nog zeker tien minuten liggen in zijn schuilplaats en pro-

beert te ontspannen. Heel voorzichtig komt hij overeind, veegt het vuil van zijn jas en vervolgt zijn weg. Hij rent langs het pand, waar het nu weer rustig is, tot de weg een scherpe linkse bocht maakt. Dirk vindt een zandpad dat rechtdoor gaat op de rand van de Kennemerduinen. Het terrein is licht glooiend met hier en daar een stukje heide maar ook met percelen bos. Ideaal voor mensen op de vlucht. Dirk durft na een tijdje zelfs zijn klompen weer aan te trekken en af en toe struikelend gaat hij noordwaarts. Het waait en regent nu zachtjes maar Dirk voelt niets. Hij heeft de stap erin en maakt kilometers. Af en toe blijft hij staan om te luisteren maar hij hoort niets verontrustends. Stug loopt hij op de grens van bos en duinen en het geeft hem tijd om een plan te bedenken. Vluchten naar het Noorden is een uitweg, maar dan ... Waar kan hij heen? Veel mogelijkheden heeft hij niet. Zijn opa en oma schijnen nog in Alkmaar te wonen. Hij kan zich vaag een bezoek herinneren van toen het nog geen oorlog was. Alkmaar dan maar, en Dirk stiefelt gestaag door. Het bos wordt minder dicht en de open ruimtes worden groter. Dirk hurkt in een greppel en wacht op het licht van de maan. Voor hem liggen weilanden. Hij kijkt links en rechts maar ziet geen beschutting meer. Het enige wat een beetje bescherming biedt, is een diepe greppel recht voor hem. Dirk stapt in de zompige aarde, zijn klompen zakken in de klei, zijn torso boven het maaiveld. Gebukt waadt hij door de slenk. Zijn klompen zuigen zich vast in de drek. Zo nu en dan blijft hij even staan om op adem te komen, maar ook weer niet te lang, anders zitten de klompen vast in de zware klei. Hij hoort een zwak geluid links van hem. IJmuiden, weet hij. De greppel wordt minder diep en nat en loopt langzaam omhoog. Dan stuit hij op een hek. Voor hem ligt een dijk. Dirk kruipt in de tijgersluipgang naar boven. Hij loert

over de rand van de dijk en schrikt. In het valse maanlicht ziet hij een breed water: het Noordzeekanaal. Dirk kan moeilijk schatten maar gokt dat dit stromend water toch zeker meer dan zeventig meter breed is. Aan beide kanten kan hij geen brug ontdekken. Het water klotst tegen de dijk.

Toen Dirk in Bloemendaal was komen wonen, had Hanneke hem op een mooie zomerdag meegenomen naar een meertje achter de duinen. Hanneke was zonder schroom in het water gesprongen en naar het midden van het meer gezwommen. Dirk stond wat bedremmeld aan de oever en had verlegen gezegd dat hij als stadsjongetje nooit had leren zwemmen. Hanneke had hem die dag zijn angst voor het water laten overwinnen en hem zijn eerste zwemles gegeven. Proestend had hij zijn eerste slagen gemaakt, maar aan het einde van de middag kon hij zich redelijk verplaatsen.

Dirk Meyer staart naar het water en twijfelt. Wat zijn de mogelijkheden? Links ligt IJmuiden, het havenstadje bevolkt met vele pelotons Duitsers. Rechts ligt in de verte Zaandam. Hij kijkt weer naar het donkere water en neemt dan een beslissing. Hij doet zijn klompen en zijn zware jas uit en stapt naar de oever. Hij pompt zijn longen vol, doet drie stappen en loopt dan het kanaal in. Het water is ijskoud en Dirk verkrampt. De golfjes klotsen tegen zijn onderlichaam. De pijn van het koude water doet hem huiveren. Even blijft hij staan en dan laat hij zich voorzichtig voorover vallen. Hij maakt zijn eerste onbeholpen slagen en laat de oever achter zich. De eerste meters gaan voorspoedig, ook door het hoge arm- en beenritme. Dirk probeert zijn hoofd droog te houden maar kan niet voorkomen dat hij een scheut water binnenkrijgt. Gestaat zwemt hij verder naar het veilige Noorden. Eerst